

LA GUERRILLA ASSETJA KABUL I ESTÀ A PUNT DE L'ASSALT

Del foc a les brases

Una nova etapa, encara imprevisible, comença a l'Afganistan després de la retirada soviètica. La guerra civil sembla inevitable al «País dels Bandolers», que durant nou anys ha estat un focus de tensió internacional.

Llibert Ferri

Ahores d'ara, quan l'últim soldat soviètic acaba de sortir de l'Afganistan, qualsevol predicció sobre el futur immediat d'aquest país podria ser aventurada. La guerrilla està disposada a un assalt general i a prendre el poder, el règim comunista ha cridat a la mobilització general i a la resistència. La guerra civil sembla, doncs, assegurada, però hi planen moltes incògnites: no es pot preveure el temps que trigarà la guerrilla islàmica —que ja controla el 80 per cent del territori— a tancar el setge de les principals ciutats —Kabul, Kandahar i Jalalabad— ni si, enmig del previsible hostigament contra el règim pro-soviètic, esclataran les lluites entre els grups mujaidins moderats i fonamentalistes, aquests últims

dividits entre sunnites (pro-paquistanesos) i xiïtes (pro-iranians).

Fins i tot s'especula amb una possible cursa de les diferents faccions per ocupar Kabul i imposar-hi l'hegemonia, tot i que formalment la resistència islàmica ja ha pactat les futures institucions i el govern provisional. De fet, ja hi ha indicis d'aquesta *competició*; Kandahar, la segona ciutat del país, està assetjada per forces majoritàriament sunnites, partidàries del retorn del rei Zahir. Lògicament, els fonamentalistes partidaris d'una república islàmica, tractaran d'impedir-ho.

El desconcert general i l'esmicolament polític i militar de la guerrilla poden significar un cert marge de temps i de maniobra al règim comunista, que, malgrat la seva aparent unitat, també està dividit en dues faccions: els *Par-xam*, oficialistes que donen suport al

president de Najibullah, i els *jalk*, radicals stalinistes partidaris de resistir fins al final i sense compromisos amb la guerrilla. Hi ha indicis que les tensions entre totes dues tendències són fortes i, segons com es desenvolupin els esdeveniments —arribada d'armes i d'aliments o atacs guerrillers— no es descarten enfrontaments violents i, fins i tot, un colp d'estat contra Najibullah.

I és que, al llarg dels segles, la població de l'Afganistan ha estat tribal i fragmentada ètnicament, religiosament i políticament. Una formació social davant de la qual han fracassat tots els intents colonialistes —el britànic va ser l'últim—, i l'aventura soviètica no n'és una excepció.

A l'Afganistan —que vol dir *país de bandolers*— quasi tots els caps d'estat, des de l'any 1901, han mort assassinats. En els últims temps només hi ha hagut dues excepcions: el rei Zahir, derrocat el 1973 mentre visitava Itàlia, i el president Babrak Karmal, el dirigent comunista imposat per l'ocupació soviètica.

PDPA: minoritari, il·lustrat, fanàtic

Babrak Karmal —de la facció *Par-xam* del Partit Democràtic Popular de

Després de la retirada soviètica, la població d'Afganistan s'enfrontarà en una guerra civil.

70.000 soldats soviètics han mort a l'Afganistan.

l'Afganistan —PDPA, comunista— va arribar al poder el 29 de desembre de 1979 a l'ombra dels tancs soviètics que ocupaven el país. Aquell mateix dia, Karmal havia eliminat el també comunista president Amin —diuen que el va assassinar personalment—, de la mateixa manera que tres mesos abans Amin, sent primer ministre, havia ordenat la mort del president Tarakí, líder del PDPA i fundador del règim comunista, al voltant d'un nucli de tecnòcrates il·lustrats i de militars fanàtics. Van ser precisament totes aquestes convulsions dins del mateix règim afganès, cada vegada més feble i aïllat pel seu sectarisme antireligiós —milers de persones van ser perseguides i assassinades per oposar-se a l'ateisme oficial del PDPA—, el que va fer moure a l'aleshores ministre de Defensa soviètic, Dimitre Ustinov, que va proposar al Politburó del PCUS l'ocupació de l'Afganistan. En aquells moments, el règim soviètic, encapçalat per Brejnev, va decidir que era millor arriscar-se a una condemna internacional que haver de suportar a la llarga un règim islàmic a la seva frontera que podria influir en la població musulmana de les repúbliques soviètiques més properes. A més, l'experiència de la revolució islàmica de l'Iran encara era recent... i feia por.

I el que havia de ser una operació militar «planejada per a unes quantes setmanes» —segons s'ha pogut saber ara— es va convertir en una guerra de nou anys. Els 40.000 soldats soviètics que van arribar aquell desembre de

1979 es van convertir en 150.000 al cap de poc. Milions de persones van fugir i van anar a parar a camps de refugiats: tres milions al Pakistan i dos milions a l'Iran. Kabul va passar dels 600.000 habitants als dos milions i mig. Ara, quan la retirada soviètica marca el final d'una etapa del conflicte, les xifres de víctimes són esgarrifoses: més d'un milió de morts, dels quals 70.000 serien soldats soviètics. Lògicament, el govern de l'URSS intenta presentar un balanç menys dramàtic.

El «tret per la culata»

L'ocupació soviètica va provocar, com el mateix Brejnev esperava, la condemna internacional de l'URSS i l'inici d'una nova *guerra freda* amb les potències occidentals i, sobretot, amb la nova administració nord-americana del president Ronald Reagan. El perill d'un onada «d'expansionisme soviètic» va justificar la instal·lació dels coets Pershing II a diversos països de l'OTAN.

Les converses de desarmament de Ginebra es van paralitzar i la Conferència de Cooperació i Seguretat a Europa va quedar molt tocada. A més, la intervenció soviètica va ser el detonant de fortes tensions a diversos partits comunistes occidentals, algunes de les quals van acabar en escissió, com és el cas del Partit Socialista Unificat de Catalunya. Les relacions de les diferents societats civils en les seves expressions culturals i esportives també

se'n van ressentir. La *síndrome afganesa* va ser la causa del boicot occidental als Jocs Olímpics de Moscou, del 1980, i, quatre anys més tard, del buit dels països de l'Est als Jocs de Los Angeles.

Aquest preu tan alt no va servir, però, per a consolidar el règim de Kabul ni per a aturar la guerrilla islàmica, cada vegada més refermada en les posicions fonamentalistes. Amb l'ajuda directa del Pakistan —i indirecta dels Estats Units i de la Xina—, els grups guerrillers es van anar organitzant militarment i políticament fins a ocupar el 50% del territori. Una estratègia semblant a la de la guerrilla comunista de Vietnam. Quan el 4 de maig de 1986 Mohamed Najibullah va substituir Barak Karmal al capdavant del règim es va evidenciar que el conflicte afganès entrava en una fase terminal; al cap de dos mesos, el secretari general soviètic, Mikhaïl Gorbaxov, anunciava el començament de la repatriació de les tropes de l'URSS. Al cap d'un any i mig —l'abril de 1988—, la signatura dels acords de Ginebra entre l'Afganistan i el Pakistan van marcar el 15 de febrer com a data límit per a la retirada soviètica.

Aquells acords, que preveïen la no ingerència interna a l'Afganistan i el retorn dels refugiats, també tenien una clàusula al marge, no vinculant, que recomanava la formació d'un govern de reconciliació nacional amb la participació de totes les parts afectades, és a dir, els comunistes i els grups islàmics. Aquesta posició, a la qual s'ha aferrat fins a última hora el president Najibullah, no l'ha acceptada mai cap facció de la guerrilla. Tan sols els partidaris del rei Zahir Xaan s'han mostrat predisposats a tenir contactes amb el règim de Kabul. Una ciutat que aquests dies té tota l'estètica del Saigon de l'abril de 1975: mercat negre supersaturat, un aeroport com a única fugida i la por que fa mirar les muntanyes del davant: la por de passar del foc a les brases. □